ב: האשה נקנית פרק ראשון קידושין

אי נמי שדות בכסף יקנו. והא דלא מייתי קנין שנכתב בתורה מכסף מקנתו (ויקרא כה) משום דצריך לאתויי קנין דשדה וקשה מ"כ ה"ל לאתויי השדה אשר קנה אברהם וי"ל דמההיא ליכא למידק דאיכא למימר השדה אשר קנה אברהם בחזקה או בשטר[א] דהא לא כתיב השדה אשר קנה בכסף: **דאסר** לה אב"ע בהקדש. והרי את מקודשת לי כלומר להיות לי מקודשת לעולם כשכילי כמו (נדרים ד' מח.) הרי הן מקודשין לשמיס להיות לשמיס[ב] ופסטא מילתא מקודשת לי מיוחדת לי ומזומנת ליי ומיהו אם היה אומר טלית זו מקודש לי אין נראה שיועיל[ג] דגבי אשה כמה דממיחדת להיות לו היא נאסרת לכל אבל בכסף ועוד לא שייך למימר הכי:

אי תנא קונה ה"א בע"ב. ואע"ג דמני הא מקדש דמשמע בע"כ היינו משום דכבר אשמועינן הכא דבע"כ לא והא דקתני הינמה נקנית ולא קתני היכם קונה [ד]בע"כ[ה] איידי דקתני האשה נקנית תני נמי סיפא הינמה נקנית דנקנית משמע מדעתה ומשמע בע"כ[ו]:

ליתני שלשה. פירוש משום דכל המורה כולה בלשון זכר נאמרה: **קשו** קראי אהדדי. אע"ג דמלינו כמה דברים שנקראים בלשון זכר ונקבה דכתיב (ויקהל כ) יד שלוחה אלי והנה בו מגילת ספר וכן השמש באה (בראשית טו) השמש יצא (שם יט) המתנה האחת והכהו (שם לב) וכן בלשון חכמים מצינו (שבת דף כא.) גבי גר שכבתה אין זקוק לה גר שכבה (שם דף מד.) הלכה המורך טרפון (סנהדרין דף לג.) השוכר את החמור והבריקה והוליכה בהר (ב"מ דף עח.) לא הסקיק בעל הפרה למשוך את החמור עד שמת החמור (כתובות דף עו.) והכהנ רבות מיהו היכא דליכא לשנויי משנינן ונקראי נמי יש שום דרשא אי נמי לפי שראה המשניות ששינו לשונם אחרי שני הפסוקים היה רולה לתת בהם טעם ודקדוק עליהם: **הכא** דבתורה קאי ותורה איקרי לשון נקבה. וא"ת מלחמה נמי איקרי לשון נקבה דכתיב (שמואל ב לא) ותכבד המלחמה אל שאול ויתוסף (עוד) המלחמה (שם יט) ועוד כי היכי דקאמר דרכו של איש לעשות מלחמה ולא אשה ה"נ דרכו של איש ללמוד תורה ולא אשה וי"ל דלא דמי דהכא בתורה גופיה קאי דקרי הכתוב בלשון דרך ולא קאי בלומדיה וכתוב ילמו אליך (דברים כח) אלמשי מלחמה קאי והם המלכים שדרכם לעשות המלחמה: [שפני מה אמרה תורה כי יקח ובו'. פי' דמשמע בע"כ ולא כתיב מי תלקח דמשמע מדעתה[ז] ת"י:

אתרוג שוה לאילן בני דרכים. פי' בקונטרס לערלה ולרבעי ולשביעית דלענין שביעית הולכין בפירותיו אחר מנטע כאילן ולא בתר לקיטה כירק וא"ת אשה משמע דרבעי נוהג באתרוג ג"כ קשה מהכא למ"ד מני כרם רבעי בריש כילד מברכין (ברכות דף לה.) דמשמע דאין רבעי נוהג בשאר אילנות וי"ל דה"ק כרם רבעי כל היכא דאמרי לאמתני והיכא דל"מ למתני לא [ח]פליגי עליה דלא פליגי התם לומר שלא יסבור שום תנא נטע רבעי דשמא בר מההיא דאתרוג איכא פלוגתא דתנאי בהדיא בשום מקום ולא נחלקו אלא לסמוס המשניות דסוף מס' מעשר שני ובשאר דוכתין אי כמאן דסבר (שם) כרם רבעי לידע כמאן הלכתא וי"מ דאפי' מאן דתני כרם רבעי מודה בשאר אילנות דמדרבנן נוהג והכא מדרבנן קאמר ויש לנו נפקותא בדבר דאי פליגי דמאן דתני כרם רבעי דוקא אבל בנטע אין רבעי כלל אפילו מדרבנן ואמרו (שבת דף קנט.) כל המיקל בארבע הלכה כמותו בחולה לארבע וא"כ עכשיו נמו"ל אין דין רבעי נוהג באילנות ואי מדרבנן כ"ע מודו דנוהג בשאר אילנות ה"ה כחו"ל דרבעי נוהג מדרבנן ומה שפי' בקונטרס לשביעית אזלינן בתר מנטע כאילן ולא בתר לקיטה כירק משמע מתוך פירושו דבירק אזלינן בתר לקיטה לענין שביעית ולא דק דבמס' שביעית (פ"ט מ"ח) תנן כל הספיחים מותרין חוץ מספיחי כרוב והקשה רבינו נסים דבפרק מקום שנהגו (פסחים דף נא:ט) תני איפכא ומיירי דבהיהי דמס' שביעית דקתני כל הספיחים מותרין מיירי בספיחים של ערב שביעית שנכנסו בשביעית דכיון שגדלו רובן בששית ומותרין אף לסחורה חוץ מספיחי כרוב שהם אסורין לסחורה כדין שביעית או אחר הביעור לאכילה כדמפרשינן בירושלמי[י] דכל ירק אתה יכול לעמוד עליו בין מדש בין ישן אבל ספיחי כרוב שדרכו[יא] לגדל אחמהות אחמהות ויש עלין שהם גדולים בשביעית ושמא יקח מן העלין שהן אסורין ויאמר מן האחמהות לקחתי והוא דמקום שנהגו (שם) דקתני כל הספיחים אסורים מיירי בספיחים שגדלו בשביעית ואלינא דרבי עקיבא[יב] דדרים וכי מאחר

אי נמי[1] שדות בכסף יקנו תני האשה נקנית וניתני התם האיש קונה מעיקרא תני לישנא דאורייתא ולבסוף תני לישנא דרבנן ומאי לישנא דרבנן דאסר לה אב"ע כהקדש וניתני הכא האיש קונה משום דקא בעי למיתנא סיפא וקונה את עצמה בדידה תנא נמי רישא בדידה וניתני האיש קונה ומקנה משום דאיכא מיתת הבעל דלאו איהו קא מקני [2]מן שמיא הוא דמקני לה ואב"א אי תנא קונה ה"א אפילו בע"כ תנא האשה נקנית [3]דמדעתה אין [4]שלא מדעתה לא ומאי איריא דתני שלש ליתני שלשה משום דקא בעי למיתני דרך ודרך לשון נקבה הוא דכתיב [5]והודעת להם את הדרך ילכו בה ואלא הא [6]דתניא [7]בשבעה דרכים בודקין את הזב ניתני שבע משום דקא בעי למיתני דרך ואשכחן דרך דאיקרי לשון זכר דכתיב [8]בדרך אחד יצאו אליך ובשבעה דרכים ינוסו לפניך אי הכי קשו קראי אהדדי וקשיא נמי מתני' אהדדי קראי אהדדי לא קשיין הכא דבתורה קאי ותורה איקרי לשון נקבה דכתיב [9]תורת ה' תמימה משיבת נפש כתב לה בלשון נקבה התם דבמלחמה קאי דדרכו של איש לעשות מלחמה ואין דרכה של אשה לעשות מלחמה כתב לה בלשון זכר מתני' אהדדי לא קשיין הכא דלגבי אשה קאי קתני לה בלשון נקבה התם דלגבי איש קאי דדרכו של איש ליבדק ואין דרכה של אשה ליבדק דהא [10]אשה נמי[11] באונס מיטמאה תני לשון זכר מ"ט תני שלש משום דרכים ניתני דברים וניתני שלשה משום דקבעי למיתני ביאה וביאה איקרי דרך דכתיב [12]ודרך גבר בעלמה כן דרך אשה מנאפת הא תינה ביאה כסף ושטר מאי איכא למימר משום ביאה ותני תרתי אטו חדא הנך נמי צורך ביאה נינהו ואב"א הא מני ר"ש היא דתניא ר"ש אומר מפני מה אמרה תורה [13]כי יקח איש אשה ולא כתב כי [14]תלקח אשה לאיש [15]מפני שדרכו של איש לחזר על אשה ואין דרכה של אשה לחזר על איש משל לאדם שאבדה לו אבידה מי חוזר על מי בעל אבידה מחזר על אבידתו והא דתנן [16]בז' דרכים בודקין את הזב ליתני דברים התם הא קמ"ל דדרכא דמיכלא יתירא לאתויי לידי זיבה ודרכא דמישתיא יתירא לאתויי לידי זיבה והא דתנן [17]אתרוג שוה לאילן בג' דרכים ליתני דברים משום דבעינן[18] מתני סיפא ולירק בדרך אחד סיפא נמי ניתני דבר התם

וניתני הכא האיש קונה. כי היכי דתני בלשנא דרבנן האיש מקדש: וניתני. הכא האיש קונה בג' דרכים: ומקנה. אותה לעצמה בשתי דרכים: ומשני משום דאיכא. בהנהו ב' דרכים מיתת הבעל: **כודקים** את הזב. במלכל ובמשתה בחולי במשא בקפילה ומרפא והרהור שמא מתמת אחד מהן רפא ואנוס הוא וטהור דרחמנא אמר (ויקרא טו) מבשרו מחליו ולא ממתת אונס והאשה באונס נמי מטמאה כדאמר בפ' בנות כותים (נדה דף לו:) כשהוא אומר כי יזוב זוב דמה הרי אונס אמור: ופרכינן מ"ש תני שלש. משום דרכים קאמרת: **ליתני דברים וניתני שלשה.** כי אורחא דגמרא: **ופני תרתי משום חדא.** כתמיה שיבה לשון כסף ושטר משום דיאה היה לו לילך אחרי הרוב: **הא מני.** דתני לשון דרך בקדושי אשה ר"ש היא דאמר אורחא דאורחא שייך בהו: **אכידה.** אחת מגלעותיו: **בג' דרכים.** ערלה וכרבעי נוהג בו כאילן ולענין שביעית הולכין בפירותיו אחר המנטה כאילן ולא אחר לקיטה כירק: **ולירק בדרך אחד.** שבשעת לקיטתו עשורו שאין הולכין בו לענין מעשרות אחר מנטה כשאר אילנות אלא אחר שנלקט בו כירק כדמפרש טעמיה לקמן. המעשרות משתנות כסדר השנים שנה ראשונה של שמיטה מעשר ראשון ושני וכן בשניה אבל שלישית מעשר ראשון ומעשר עני ואם מנע בשניה ונלקט בשלישית בשאר אילנות אחר מנטה ובאתרוג אחר לקיטה כירק:

התס

מסורת הש"ס

א) כתובות פב: [וש"נ] יומות לט., ב) [ר"ל כש"י כיומות יט: ד"ה קדושין דשלמא והלכה והיתה לאיש אחר מדעתה משמע וש"מ כש"י לקמן מד. ד"ה קדושין דמדעתה דבעינן דעת המקנה], ג) [נ"ל דתנן], ד) [וכן פ"ב מ"ב מיר סה:], ה) [בכת"י: אשה באונס נמי מיטמיא. וכ"ג. [ועכ"ן]], ו) פ"א מקוה, ז) מה לא., ח) מיר סה: [וכן פ"ב מ"ב, ט) כ"ה יד: סוכה לט: בכורים פ"ב מ"ו, י) [בכת"י: דבעי, בדפו"ר: דבשא], כ) [לקמן יד ע"א], ל) [לפניו שם במשנה הם שני בנות נפרדים], מ) [בדפו"ר: אלינ. וכן בסמוך], נ) [וש"נ ד"ה בל], ס) [בביעית פ"ט ה"א], ע) [בדפו"ר: שדרכן], פ) [בפסחים שם].

תורה אור השלם

1. שְׁדוֹת בְּכֶסֶף יִקָּנוּ וְכָתוּב בְּסֵפֶר וְחָתוּם וְהָעֵד עֹרְמִים בְּאֶרֶץ בְּגֵיגַמֹן וּבְסִבִיבֵי יְרוּשָׁלִם וּבְעָרֵי יְהוּדָה וּבְעָרֵי הָהָר וּבְעָרֵי הַשְּׁפֵלָה וּבְעָרֵי הַנֶּגֶב כִּי אָשִׁיב אֶת שְׁבוּתָם נְאֻם יְיָ׃ ירמיהו לב מד

2. וְהִזְהַרְתָּה אֶתְהֶם אֶת הַחֻקִּים וְאֶת הַתּוֹרֹת וְהוֹדַעְתָּ לָהֶם אֶת הַדֶּרֶךְ יֵלְכוּ בָהּ וְאֶת הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר יַעֲשׂוּן׃ שמות יח כ

3. יִתֵּן יְיָ אֶת אֹיְבֶיךָ הַקָּמִים עָלֶיךָ נִגָּפִים לְפָנֶיךָ בְּדֶרֶךְ אֶחָד יֵצְאוּ אֵלֶיךָ וּבְשִׁבְעָה דְרָכִים יָנוּסוּ לְפָנֶיךָ׃ דברים כח ז

4. תּוֹרַת יְיָ תְּמִימָה מְשִׁיבַת נָפֶשׁ עֵדוּת יְיָ נֶאֱמָנָה מַחְכִּימַת פֶּתִי׃ תהלים יט ח

5. דֶּרֶךְ נָחָשׁ עֲלֵי צוּר דֶּרֶךְ אֳנִיָּה בְלֶב יָם וְדֶרֶךְ גֶּבֶר בָּעַלְמָה׃ כֵּן דֶּרֶךְ אִשָּׁה מְנָאָפֶת אָכְלָה וּמָחֲתָה פִיהָ וְאָמְרָה לֹא פָעַלְתִּי אָוֶן׃ משלי ל יט - כ

6. כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וּבָא אֵלֶיהָ וּשְׂנֵאָהּ׃ דברים כב יג

מוסף תוספות

א. וכפף השדה לא בא אלא לפרעון. ריטב"א. ב. פי' כגון קדשי קדשים שמוחרים לכהנים שבזכרי כהונה ואסור לזולתן וכו' אף אישה זו ביון שנתקדשה הותרה לבעלה דשלמא והלכה והיתה לאיש אחר מדעתה משמע וש"מ כש"י לקמן מד. ד"ה קדושין דמדעתה דבעינן דעת המקנה]. ג) [נ"ל דתנן]. ד) [וכן פ"ב מ"ב מיר סה:]. ה) [בכת"י: אשה באונס נמי מיטמיא. וכ"ג. [ועכ"ן]]. ו) פ"א מקוה. ז) מה לא.. ח) מיר סה: [וכן פ"ב מ"ב. ט) כ"ה יד: סוכה לט: בכורים פ"ב מ"ו. י) [בכת"י: דבעי, בדפו"ר: דבשא]. כ) [לקמן יד ע"א]. ל) [לפניו שם במשנה הם שני בנות נפרדים]. מ) [בדפו"ר: אלינ. וכן בסמוך]. נ) [וש"נ ד"ה בל]. ס) [בביעית פ"ט ה"א]. ע) [בדפו"ר: שדרכן]. פ) [בפסחים שם].

תוס' ר"י הזקן

דאורייתא. דכתיב לשון קנין בכסף. והא דתנן בשבעה דברי. כדבין פרק (ב"ב) היא שנויה.

מוסף רש"י

דמדעתה אין שלא מדעתה לא. וכלכה והיתה לאיש אחר (דברים כד) מדעתה משמע (יבמות יט:). דבעינן דעת המקנה (לקמן מד:). משיבת נפש. משיבתו מדברי מיתה לדברי חיים (תהלים יט. חן. שדרכו של איש לחזר על אשה. אבל פני מנקב ומחזר עד שמצא (נדה לא:). דדרבא דמיכלא יתירא. מחמת רוב אכילה ושתיה וטעינת משאי יותר מדאי וכל הדברים האמורים כאן מביאים לידי זיבה. (גיר פה:). אתרוג שוה לאילן בג' דרכים. נילף אחר מנטה לענין ערלה ורבעי ושביעית (ר"ה יד:) לערלה שנהג בו כאילן. וכן רבעי נוהג בו. ולשביעית דאילנות הם לענין שביעית אחר מנטה (סוכה לט:). ולירק בדרך אחד. שבשעת לקיטתו עשוריו. אחר מנטה בשביעי ונלקטה בשלישית. מתעשר כדת שנה שלישית כירק. לפי שאף היא דרכו לגדל על מים (ר"ה יד:). אחר מנטה בשנה שניה. שמעשרותיה מעשר ראשון ומעשר עני. ונלקטו בשלישית לשמיטה. שמעשרותיה מעשר ראשון ומעשר עני. מתעשר כדין מעשר שלישית. ואילו שאר אילנות שאנטו פירותיהן בשניה ונלקטו בשלישית. מתעשרין כדין שניה. ולענין מעשר השוו אתרוג לירק. דמעשר פירות האילן וירקות דרבנן ומעשר גורן ויקב דאורייתא. וכגורן ויקב יליפינן בר"ה (יג:) שמתעשר אחר הגנה שהיו אלים מקרבו. ואסמכו רבנן מעשר דבריהם לגורן ויקב. מה גורן ויקב מיוחדים שנדלים על רוב מים. דהייט מי גשמים. ומתעשרין לגנה שבגרר. אף כל הנדלים על רוב מים כגון פירות האילן. מתעשרין לגנה שבגרר. יצאו ירקות שגדלין על כל מים שמתעשרים לגנה הבאה. ואתרוג נמי גדל על כל מים כירק (סוכה מ:).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com